

zůstavil. Uváží-li se dále, že podstata fideikomisární substituce záleží v tom, že jde vlastně o ustanovení dědice s doložením výminky odkládání nebo lhůty počínací, plyne z § 564 obč. zák., podle něhož zůstavitel musí sám ustanoviti dědice a nesmí jeho jmenování přenechatí výroku třetí osoby, že zůstavitel nemůže určení substituta přenechatí institutovi (rozh. č. 16584 Sb. n. s.). Takovou substituci však poslední pořizení Antonína B. neobsahuje, poněvadž se vztahovalo na celou nemovitost, tudíž i na polovici nemovitosti, která institutce Anně B. již náležela, a poněvadž ponechalo institutce na vůli, kterému z dětí nemovitost předá. I když je v posledním pořizení určen okruh osob, z nichž měl býti nástupce vybrán, není tím vyhověno § 564 obč. zák., a proto nenabyla Anna B. ani druhé, zděděné polovice nemovitosti jen jako poživatelka ve smyslu § 613 obč. zák., nýbrž jako vlastnice bez omezení v právu ji zatížití. Z toho plyne, že poznámka fideikomisární substituce nemohla brániti právu žalobkyně vésti exekuci k uspokojení své pohledávky bez omezení na celou nemovitost. Opačné stanovisko prvního soudu jest ne-
správné. Odvolací soud proto právem tento rozsudek zrušil a nařídil prvému soudu, aby doplnil řízení a vzal na přetřes ostatní okolnosti pro spor rozhodné. Při tom bude prvnímu soudu řešiti také otázku, zda by žalobkyně, kdyby vedla exekuci podle žalobní prosby, dostala aspoň částečnou úhradu své vykonatelné pohledávky, zda tedy tu je naděje na zvýšení možnosti jejího uspokojení. Na tom, že žalobkyně v tomto směru neučinila určitý přednes v první stolici, jak dovolací rekurs vytýká, nezáleží. Jde-li, jak tomu je v souzené věci, o důvod odporovatelnosti podle § 2, č. 1 odp. ř., není třeba, aby poškození věřitelovo bylo jím jako takové zvlášť uvedeno, nýbrž je na odpůrci, by je popřel a po případě tvrdil a dokázal, že provedení odporu neposkytuje prospěch pro věřitele (srov. rozh. č. 10865 Sb. n. s.).

Čís. 17325.

Jestliže se strany za platnosti vládního nařízení č. 137/1934 a č. 280/1934 Sb. z. a n. dohodly, že se po dobu trvání obilního monopolu nemá vzítí za podklad ceny obilí aritmetický průměr ceny výkupní a prodejní, nýbrž jen cena prodejní, nemá na tuto úmluvu vliv ustanovení čl. I, odst. 1, vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n.

Taková úmluva byla povolena podle vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. (§ 3) a je povolena i podle vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 6. června 1939, Rv I 21/39.)

Podle pachtovní smlouvy, uzavřené mezi žalobci a žalovaným, měl žalovaný platiti pachtovné ve výši ceny 180 kg pšenice z 1 korce. Cenou obilí rozuměla se prodejní cena obilí, znamenáná na Pražské plodinovému burse. V případě státního hospodaření s obilím měla cena pšenice odpovídati nejvyšší ceně prodejní státem stanovené. Žalobci tvrdíce, že jim žalovaný dluhuje na pachtovném podle řečených podmínek částku

4.770 K, domáhají se jejího zaplacení žalobou. Proti žalobě namítl žalovaný, že pachtovné má zaplacené, hledíc k tomu, že je platil nikoliv podle smlouvy, nýbrž podle vl. nař. čís. 218/1936 Sb. z. a n. Zažalovanou částkou jest právě rozdíl mezi výkupní a prodejní cenou obilí. První soud uznal podle žaloby. Důvody: Podle § 3 vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. rozumí se cenami obilí, podle nichž se má pachtovné platiti, cena tam stanovená jediné a pouze tehdy, když ohledně těchto cen obilí se smluvní strany jinak nedohodnou. Pachtovní smlouva byla uzavřena za platnosti vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. a proto ustanovení § 3 téhož nařízení nepřichází v souzeném případě vůbec v úvahu, ježto se strany dohodly ve smyslu § 3 jinak, než jak stanoví § 3, totiž na cenách prodejních. Jest proto s hlediska vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. směrodatná pro způsob placení a výpočet cen jediné pachtovní smlouva. Ustanovením čl. I vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n. byl sice předpis čl. 3 vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. změněn, avšak tato nová úprava je pro strany závazná zase a jen tehdy, když se strany nedohodly jinak. Nemá-li na smlouvu vliv vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n., nemůže míti vliv na tuto smlouvu ani pozdější vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n., a to proto, že čl. I vl. nař. č. 218/1936 pouze mění původní předpis § 3 vl. nař. č. 280/1934. Mění se tedy ustanovení, kterého v daném případě nelze užití, takže tato změna má význam jen tam, kde platí ustanovení § 3 vl. nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. Leč i kdyby bylo lze použítí vl. nař. č. 218/1936 na obsah této smlouvy v zásadě s ohledem na další znění tohoto nařízení, nejsou tato ustanovení pro strany rozhodná, ježto se strany opět dohodly jinak. K dohodě, resp. k projevu vůle plně závaznému lze dospěti nejen výslovným a přesným prohlášením ústním nebo písemným, nýbrž i takovým jednáním, které v uvážení všech okolností nedává rozumného důvodu k pochybování o projevu vůle některé smluvní strany a tedy mlčky (§ 863 o. z.). Žalovaný totiž po celou zatímní dobu pachtovní platil pachtovné až do 1. července 1937 ne podle vl. nař. č. 280/1934 a č. 218/1936 Sb. z. a n., nýbrž přesně podle pachtovní smlouvy, t. j. platil ceny prodejní. Jestliže tedy žalovaný přes ustanovení vl. nař. č. 280/1934 a č. 218/1936 Sb. z. a n. a už za jejich účinnosti přece platil podle smlouvy a jestliže tento způsob placení žalobci přijali, dal tím najevo, že respektuje smlouvu pachtovní. Došlo tak mezi stranami za účinnosti vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n. k jiné dohodě, uzavřené mlčky. Nemůže se tedy žalovaný po této mlčky uzavřené dohodě odvolávati pro pozdější období pachtové na vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n. Kdyby byl chtěl žalovaný použítí dobrodiní vl. nař. č. 218/1936 Sb. z. a n., měl už v období od 1. července 1936 do 1. července 1937 platiti podle tohoto vl. nař. a ne podle smlouvy. Odvolací soud zamítl žalobu.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Jde o to, zda žalovaný je povinen platiti pachtovné podle smlouvy, to jest podle prodejních cen pšenice či podle cen výkupních. Odvolací soud má za to, že žalovaný nemusejí platiti cenu prodejní, nýbrž cenu

výkupní, poněvadž prý »alespoň do dne 15. července 1936 nedošlo k žádné dohodě stran v tom směru a zejména se nestala žádná taková dohoda ani mlčky tím, že za platnosti vládního nařízení č. 218/1936 Sb. z. a n. bylo pachtovné placeno podle pachtovní smlouvy v cenách prodejních a nikoli v cenách výkupních«. Není však správné, že do 15. července 1936 nedošlo k dohodě stran o tom, zda se mají platiti ceny výkupní či prodejní. Vždyť se stalo nesporným, že podle pachtovní smlouvy ze dne 10. dubna 1935 se žalovaný zavázal platiti žalobcům pachtovné ve výši ceny za 180 kg pšenice z 1 korce a že cenou obilí rozumí se prodejní cena. Že snad tato úmluva byla pozdější úmluvou stran změněna, nebylo ani tvrzeno. Podle § 3 vládní nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. měl se bursovními cenami obilí rozuměti, pokud se smluvci jinak nedohodnou, aritmetický průměr výkupních a prodejních cen podle vládní nař. č. 137/1934 Sb. z. a n. Uvedené ustanovení bylo změněno článkem I, odst. 1 vládní nař. č. 218/1936 Sb. z. a n., jenž praví, že cenami obilí se rozumějí po dobu trvání obilního monopolu výkupní ceny zvýšené o dobové příplatky, pokud se smluvci jinak nedohodnou. Podle důvodové zprávy k vládnímu nařízení č. 218/1936 Sb. z. a n. vyhovuje tato změna opětovným přáním, že míra závazků se má posuzovati jen podle jedné ceny a tou jest cena výkupní a nikoli cena vyplývající z průměru mezi cenou výkupní a prodejní. Systém dvojích cen obilních vytvořil teprve obilní monopol a účelem vládního nařízení č. 218/1936 Sb. z. a n. bylo, aby byl autenticky vyložen pojem »cena obilí«. Byla jím stanovena jednotná cena obilí pro ty případy, v nichž smluvci bez bližšího určení se pouze domluvili, že se bude platiti cena toho neb onoho druhu obilí, v nichž však nebylo určeno, jaká cena to má býti. Tomu nasvědčuje i znění čl. I, odst. 1, vládní nař. č. 218/1936 Sb. z. a n., jenž stejně jako vládní nařízení č. 280/1934 Sb. z. a n. užívá obrátů »rozumí se« a »pokud se strany jinak nedohodnou«. V souzeném případě byla pachtovní smlouva uzavřena dne 23. VII. 1935, tedy v době, kdy byl již zaveden obilní monopol. Obě strany věděly, že existují výkupní a prodejní ceny obilí a podle oprávnění vyhrazeného jim ve vládní nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. se výslovně dohodly, že po dobu trvání obilního monopolu nemá se vzítí za podklad aritmetický průměr dvou cen, o němž mluvilo vládní nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. v době uzavření smlouvy, nýbrž ceny prodejní. Taková úmluva nebyla nedovolená podle § 3 vládní nař. č. 280/1934 Sb. z. a n. a jest dovolena i podle vládní nař. č. 218/1936 Sb. z. a n. Poněvadž obě strany v pachtovní smlouvě z 10. dubna 1935 přesně určily a vyložily za platnosti vládního nařízení uvedeného na prvním místě, na jakém podkladě se mají počítati obilní ceny pro placení pachtovného, nemá na tuto jejich úmluvu vliv ustanovení čl. I, odst. 1, vládní nař. č. 218/1936 Sb. z. a n. Žalující strana má tudíž nárok na pachtovné, vypočtené podle prodejních cen obilí a nikoli podle cen výkupních. Žalovaný — který ještě dne 1. července 1936 zaplatil ve smyslu pachtovní smlouvy řádně pachtovné podle prodejních cen obilí —, jest v nepravu, když ode dne 1. července 1937 platil pachtovné pouze podle cen výkupních.